

**BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING PEDAGOGIK
FAOLIYATIDA KASBIY REFLEKSIYANI RIVOJLANTIRISH JARAYONINI
MODELLASHTIRISH.**

Qodirova Aziza Kamolovna

Chirchiq Davlat Universiteti magistranti

Annotatsiya. *Ushbu maqolada pedagogika va psixologiya sohalarida yosh o'qituvchilarda kasbiy refleksiya o'rni tahlil qilinadi. Yosh o'qituvchilar o'z faoliyatlarida muammolarni hal qilish va tajribalarni analiz qilish orqali professional o'sishlari uchun kasbiy refleksiya zarur. Maqolada kasbiy refleksiya usullari, uning o'qituvchi sifatida o'sishga ta'siri va o'qitish jarayonidagi ahamiyati ko'rib chiqiladi.*

Kalit so'zlar: *pedagogika, psixologiya, yosh o'qituvchilar, kasbiy refleksiya, professional o'sish, tajribalarni analiz qilish, o'qitish jarayoni.*

Modellar turli maqsadlar uchun yaratilgan (o'rusul, tizimni tekshirish yoki namoyish qilish; voqelikni o'rganish va o'zgartirish, prognozlash vositasi sifatida) va aniq va ixcham shaklda o'rganilayotgan tizim,jarayon, g'oyaning xususiyatlari; ob'yektning tasviri mavjud bo'ladi.Modellashtirilgan tizimni tasvirlash xususiyatiga ko'ra, tuzilmani modellashtirish (tuzilmaviy modellar va unda sodir bo'ladigan jarayonlarning ishlashini modellashtirish) oqim yoki jarayon modellarni) mavjud. Ikkinchi muammoni hal qilish uchun matematik modellashtirish eng samarali hisoblanadi. Ta'lim tizimining matematik modellarning mumkin bo'lgan iyerarxiyasi quyidagicha: - oliy ta'lim tizimni, olib borayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarining ishlarining mamlakat iqtisodiy salohiyatiga ta'sirini tavsiflovchi rivojlanishining makromodeli; - mutaxassis bo'lish jarayonini tahlil qilish imkonini beruvchi ta'limning makromodeli, ya'ni qancha vaqt davom etadi, qanday sa'y-harakatlar natijasida birinchi kurs talabasi ta'lim jarayonida mutaxassisga aylanadi; - o'rta darajadagi model - OTMda noformal jamoalarni yaratish, ular asosida oliy ta'limda "o'sish nuqtalari" ni shakillantirishning samarali texnologiyalarni qurish mumkin; - iyerarxik tuzilmalar ishining muvaffaqiyatining ta'lim darajasiga bog'liqligini belgilaydigan o'rta darajadagi model (iyerarxik tashkilotning rivojlanishi va uning dinamikasining yosh mutaxassislar darajasiga bog'liqligi); - tarkibiy nomutanosibliklarning ta'lim mazmuni, tizimni boshqarish imkonini beruvchi mikromodellar.

Modellashtirish mavhumlik va idellashtirishdan foydalanishni o'z ichiga oladi.Asli nusxaning muhim xususiyatlarini aks ettirgan holda, model abstraksiyani amalga oshirishning o'ziga xos shakli sifatida ishlaydi. Pedagogik modellashtirish asosiy g'oyalar, usullar, shakllar, vositalar,metodlar, ular o'rtasidagi munosabatlar, texnologik yechimlarni aks ettiruvchi ta'lim jarayonida eksperimental sinovdan o'tkaziladi. Pedagogik modellashtirish konsyeptual, jarayonli, eksperimental va hokazo darajalarda amalga oshirilishi mumkin. Pedagogik modellashtirishda uning voqelikka adekvatligini ta'minlash

muhim masala hisoblanadi. Modellashirishning model va haqiqat o'rtasidagi muvofiqlik yutug'i sifatida samaradorligi gumanitar fanlar modellarining muhim xususiyati - noaniqlik bilan murakkablashadi. E.N. Gusinskiy ijtimoiy-gumanitar tizimlarning xususiyatlarini o'rganar ekan, ular doimo ongli va ongsiz motivlarga ega ekanligini ta'kidlaydi, nafaqat o'tmish tajribasi bilan belgilanadi, balki hozirgi muhitga, tashqi muhitga ko'plab omillar ta'sir ko'rsatadi. A.N. Daxin gumanitar tizimlarni modellashirishning murakkabligi ta'kidlaydi, chunki ular tizimni tashkil etuvchi aniq komponentlarga ega emas-komponentlarning har biri "vaqt o'tishi bilan" pedagogik bifurkasiya nuqtasiga aylanishi va maqsadlarni belgilash va o'qitish texnologiyasini loyihalashda ustunlik qilishi mumkin. Ushbu tadqiqotda pedagogik boshqaruv didaktik boshqaruv sifatida qaraladi, demak, u boshqaruv amalga oshiriladigan muhit sifatida o'quv jarayonining didaktik tamoyillariga ham asoslanishi kerak.

Ta'lim faoliyatini yangi pedagogik boshqarish o'quv jarayonining chiziqli bo'magan modelini amalga oshirish uchun shart-sharoitlarni ta'minlashi kerak. Pedagogik adabiyotlarda tasvirlangan o'quv jarayonining chiziqli bo'lmagan modellarini tahlil qilish ularning umumiy xususiyatlarini aniqlashga imkon berdi:

- muammoli - ma'lum bir muammoga nisbatan o'quv faoliyati va o'ziga xosligi ma'lumotlar bilan ishlashning yondashuvlarini belgilaydi; muammoni hal qilish ma'lum bosqichlardan o'tishni o'z ichiga oladi;

- sub'yektivlik-o'quv jarayoni sub'yektlarining individual xususiyatlarini hisobga olish, talabani o'zini o'zi belgilash, mustaqil tanlash, individual targ'ib qilish va uni shakllantirishga jalb qilish orqali natijani o'zini o'zi baholash imkoniyatini yaratish sifatida qaraladi;

- interfaolik, dialogik-poilologik - birgalikdagi faoliyat, maqsadlarni ishlab chiqishda birgalikda yaratish, faoliyat vositalari va usullarini tanlash, natijalarini aniqlash va belgilash; transformatsiya jarayonlari "axborot-bilim-ma'lumot", "aniq-yashirin-shaxsiy bilim" axborot ta'lim muhitini doimiy ravishda kengaytirib, uni ta'lim jarayonining barcha subyektlari bilimlari bilan to'ldiradi;

- refleksivlik-oldingi tajriba korrelyasi ma'lumotlari fonida yangi bilimlarni baholash - shaxsiy bilim, muvaffaqiyatini aks ettirish va baholash va ta'lim faoliyati bilan bog'liq shaxsiy maqsadlarga erishish;

XULOSA

Yosh o'qituvchilarda kasbiy refleksiya ta'lim jarayonining ajralmas qismidir. Pedagogika va psixologiya asoslari yordamida bu jarayonni rivojlantirish, o'qituvchilarning professional o'sishini va o'quvchilarning muvaffaqiyatini oshirishga yordam beradi. Kelajakda ta'lim sifatini yaxshilash uchun yosh o'qituvchilarda kasbiy refleksiyani rag'batlantirish muhim ahamiyatga ega.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'ÓYALAR

ADABIYOTLAR RO`YXATI:

- 1 Abdurahmonov, B. (2010). Ta'lim va pedagogik refleksiya. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi.
- 2 Raximov, A. (2012). Pedagogik faoliyatda refleksiyaning o'rni. Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
- 3 Shodmonov, S. (2015). O'qituvchilarning kasbiy rivojlanishi va refleksiya. Tashkent: Fan va texnologiyalar nashriyoti.
- 4 Nurullayeva, G. (2018). O'qituvchilik kasbida refleksiya va uning ta'lim jarayonidagi ahamiyati. Tashkent: Oliy ta'lim muassasalari nashriyoti.

